

## **Деякі аспекти щодо оскарження рішень суб'єктів владних повноважень**

Конституція України, зокрема стаття 55, гарантує кожному право на захист своїх прав і свобод у суді, а також на оскарження в суді рішень, дій та бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їхніх посадових та службових осіб. Ці принципи знаходять більш повне розкриття у новелах Кодексу про адміністративне судочинство України (далі - КАС). Так, стаття 4 КАС вводить більш широке тлумачення поняття «суб'єкт владних повноважень», доповнюючи його наступною тезою: «інший суб'єкт при здійсненні ним публічно-владних управлінських функцій на підставі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень, або наданні адміністративних послуг».

На реалізацію цих принципів спрямовані й норми КАС, який визначає повноваження адміністративних судів щодо розгляду справ адміністративної юрисдикції, порядок звернення до адміністративного суду і порядок здійснення адміністративного судочинства.

До рішень суб'єктів владних повноважень можна віднести дві категорії: нормативно-правові акти та акти індивідуальної дії.

Нормативно-правові акти – це рішення суб'єктів владних повноважень, дія яких поширюється на невизначене коло фізичних чи юридичних осіб, які призначені для неодноразового застосування. Наприклад, це акти Президента України, Кабінету Міністрів України, міністерства чи іншого центрального органу виконавчої влади, повноваження якого поширюється на всю територію країни або її частину.

До актів індивідуальної дії відносяться рішення суб'єктів владних повноважень, які поширюються на конкретних фізичних або юридичних осіб і є актом одноразового застосування норм права. Такими актами можуть бути рішення щодо проходження публічної служби (прийняття на публічну службу, притягнення до дисциплінарної відповідальності, звільнення з посади), призначення пенсії, рішення податкових органів, а також рішення органів місцевого самоврядування та виконавчої влади, їх посадової або службової особи, якими порушуються права, свободи та інтереси фізичних та юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин.

До адміністративних судів можуть бути оскаржені будь-які нормативні та індивідуальні правові акти з мотивів їх неконституційності, незаконності чи невідповідності правовому акту вищої юридичної сили, крім

випадків, коли до таких актів передбачено застосування іншого порядку судового провадження.

Критерії оцінки рішень суб'єктів владних повноважень, які дають можливість фізичній та юридичній особі сформулювати уявлення про правову природу рішень, а також судам перевіряти та оцінювати їх при ухваленні рішень, викладені в статті 2 КАС.

Для оцінювання рішень суб'єктів владних повноважень суди повинні перевіряти чи прийняті вони:

1) на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що визначені Конституцією та законами України. Цей критерій ґрунтується на статті 19 Конституції України, яка передбачає обов'язок органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законодавством України. Виходячи з цього, суб'єкти владних повноважень повинні бути утворені відповідно до чинного законодавства і діяти на виконання закону, приймати рішення у межах своїх повноважень, а також й таких, що не передбачені законом, але прямо впливають із положень закону і є необхідними для реалізації своїх функцій з дотриманням встановленої процедури прийняття рішень;

2) з використанням повноваження з метою, з якою це повноваження надано. Рішення суб'єкта владних повноважень повинні бути спрямовані на досягнення належної мети. З'ясування мети повноваження та цілей закону можливе через ознайомлення, наприклад, з пояснювальною запискою до відповідного законопроекту. Якщо рішення прийнято в межах повноважень, однак для досягнення результатів, які не відповідають повноваженням суб'єкта владних повноважень, таке рішення повинно бути визнано протиправним;

3) обґрунтовано, тобто з урахуванням усіх обставин, що мають значення для прийняття рішення (вчинення дії). Суб'єкт владних повноважень при прийнятті рішення враховує ті обставини, на які вказує закон, а також враховує ті обставини, що мають значення у конкретній ситуації, уникаючи прийняття невмотивованих рішень;

4) безсторонньо (неупереджено). Приймаючи рішення, суб'єкт владних повноважень повинен робити це як незацікавлена сторона, поводитися неупереджено, діяти, виходячи з завдань, визначених законом;

5) добросовісно. При реалізації владних повноважень суб'єкт повинен діяти добросовісно для досягнення почтавлених цілей й справедливих результатів, без корисливих прагнень досягти вигод чи переваг в результаті прийняття рішення;

6) розсудливо. Дія суб'єкта владних повноважень розсудлива тоді, коли вона відповідає здоровому глузду та обов'язкам, покладеним на нього законом, а також загальноприйнятими моральними стандартами;

7) з дотриманням принципу рівності перед законом, запобігаючи всім формам дискримінації. Згідно з цим критерієм, суб'єкт владних повноважень при прийнятті рішень повинен забезпечити рівне ставлення до осіб, за однакових обставин;

8) пропорційно, зокрема з дотриманням необхідного балансу між будь-якими несприятливими наслідками для прав, свобод та інтересів особи і цілями, на досягнення яких спрямоване це рішення (дія). Дотримання критерію пропорційності особливо важливо при прийнятті рішень, які матимуть вплив на права, свободи та інтереси особи, маючи на меті досягнення балансу між публічним інтересом та індивідуальним інтересом особи, а також між цілями та засобами їх досягнення;

9) з урахуванням права особи на участь у процесі прийняття рішення. Суб'єкт владних повноважень приймаючи рішення, які впливають на права, свободи та інтереси особи, здійснює ці повноваження гласно з забезпеченням доступу до інформації особі, стосовно якої прийнято рішення;

10) своєчасно, тобто протягом розумного строку. Вказаний критерій вимагає від суб'єкта владних повноважень при прийнятті рішення дотримуватися визначених у нормативно-правових актах часових рамок, а також приймати рішення в межах строків без невідповідного зволікання.

Особливості провадження у справах про оскарження рішень суб'єктів владних повноважень визначено також статтями 264-266 КАС.

Слід зауважити, що право оскаржити нормативно-правовий акт мають особи, щодо яких його застосовано, а також особи, які є суб'єктом правовідносин, у яких буде застосовано цей акт. Нормативно-правові акти можуть бути оскаржені до адміністративного суду протягом всього строку їх чинності.

У разі відкриття провадження в адміністративній справі щодо оскарження нормативно-правового акта суд зобов'язує відповідача опублікувати оголошення про це у виданні, в якому цей акт був або мав бути офіційно оприлюднений.

Оголошення повинно містити вимоги позивача щодо оскаржуваного акта, реквізити нормативно-правового акта, дату, час і місце судового розгляду адміністративної справи.

Оголошення має бути опубліковано не пізніше як за сім днів до підготовчого засідання, а у випадку, визначеному частиною десятою цієї статті, - у строк, визначений судом.

За результатами розгляду справи, суд може визнати нормативно-правовий акт протиправним (незаконним чи таким, що не відповідає правовому акту вищої юридичної сили) та нечинним повністю або в окремій його частині.

При цьому, нормативно-правовий акт втрачає чинність повністю або в окремій його частині з моменту набрання законної сили відповідним рішенням суду.

Підсумовуючи зазначене, звертаємо увагу, що викладення всіх обставин позивачем при зверненні до суду, надасть змогу суду всебічно оцінити прийняте суб'єктом владних повноважень рішення, а також в разі виявлення порушення хоча б одного з критеріїв і за умови порушення прав, свобод та інтересів позивача, стане підставою для задоволення адміністративного позову.